

ห้องหุ่่น: ศิลป์แห่งบทละครที่ไม่จางหาย

The Study of HongHoon: The Unfailing Art of Play Script Writing

วรสิริ วัตต์เข้าหลาม * และวรวุฒิ ทัดบรรทม **

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่อง ห้องหุ่่น: ศิลป์แห่งบทละครที่ไม่จางหาย เป็นการศึกษโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์กระบวนการในการสร้างสรรค์สุนทรียะ เรื่อง ห้องหุ่่น โดยศึกษาผ่านการเล่าเรื่องในบทละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่นำบทละครวิทยุมาดัดแปลง และเพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของคนไทย ผ่านการตีความหมายในสารเพื่อการขัดเกลาทางสังคมในบทละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ เรื่องห้องหุ่่น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เป็นหลักในการทำการวิจัยครั้งนี้ และใช้ข้อมูลสัมภาษณ์เอกสารที่เกี่ยวข้องมาสนับสนุนการวิเคราะห์ โดยใช้แนวคิดการประกอบสร้างความเป็นจริงทางสังคม แนวคิดการเล่าเรื่อง แนวคิดเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดและแนวคิดสารเพื่อการขัดเกลาทางสังคม มาเป็นกรอบการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า การสร้างสรรค์เรื่องห้องหุ่่นมาจากตัวบทต้นทางคือบทละครวิทยุขณะกันตนาโดยผู้ประพันธ์คือคุณสมสุข กัลย์จาฤก ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องเล่าของบุคคลรอบข้างผนวกกับจินตนาการของผู้เขียน เมื่อมาทำเป็นละครโทรทัศน์ใน พ.ศ.2546 ยัง “คงเดิม” ในส่วนของแก่นเรื่องและโครงเรื่องอยู่ในขณะเดียวกันส่งทอดต่อมายังสื่อภาพยนตร์ใน พ.ศ. 2557 ที่ยังคงแก่นเรื่องกฎแห่งกรรม การทำดี การทำชั่ว ไว้เป็นสารที่ “ปรับการนำเสนอโครงเรื่องใหม่” เพื่อให้ถ่ายทอดเรื่องราวตามบริบทของสังคมในแต่ละยุค นอกจากนี้ประสบการณ์ของผู้สร้างหรือผู้ผลิตเป็นปัจจัยสำคัญในการผลิต และส่งความหมายของสารห้องหุ่่นไปยังผู้รับสาร จนเกิดการสร้างชุดของความจริงหรือชุดความรู้ให้กับสังคม ได้แก่การให้ความสำคัญเรื่องการศึกษาและเรื่องครอบครัว ซึ่งเท่ากับว่าเรื่องห้องหุ่่นได้ทำหน้าที่ของสื่อมวลชนในแง่ของการช่วยให้สังคมอยู่ในกรอบหรือบรรทัดฐานที่วางไว้ได้

อาจกล่าวได้ว่า การศึกษาบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์เรื่องห้องหุ่่น เปรียบเสมือนหน้าต่างที่เปิดไปสู่โลกกว้าง ทำให้คนเราได้รู้เห็นความเป็นจริงทางสังคมมากขึ้น

คำสำคัญ : ห้องหุ่่น กระบวนการเล่าเรื่อง สารเพื่อการขัดเกลาสังคม

* วรสิริ วัตต์เข้าหลาม

อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมการผลิตสื่อ สถาบันกันตนา

** วรวุฒิ ทัดบรรทม

อาจารย์ประจำคณะศิลปกรรมการผลิตสื่อ สถาบันกันตนา

Abstract

This research study aims to analyze the process of aesthetics creation in the play script entitled HongHoon or “Crack my Sin” by qualitative research methods. The process of narration in the script of radio play, television play, and screenplay was studied. The original script for radio play was adapted with the aim of fostering Thai people’s ethics and morals through the interpretation of socialization message. Content analysis was used as the main method of analysis. Interviews and related documents were also employed for analysis with the following frameworks: Social Constructionism, Narration, Communication Technology Determinism, and Socialization Message.

The study reveals that the original script created for a radio play by Kantana group was inspired by the playwright Somsook Kanjaruek’s inspiration coupled with narratives from those she knows. When adapted for television play in 2003, the plot remained the same. When it was made into film in 2014, the same theme of Buddhism’s karma rules was still maintained with a new plot presentation to suit the current social contexts.

Furthermore, the experience of the producers is the main factor influencing how the message of HongHoon was conveyed to the viewers. The result is the constructed reality and body of knowledge for the society emphasizing the importance of education and family. It was found that HongHoon accomplished in its media role to maintain established social norms.

This study of HongHoon’s play scripts can help widen people’s perspectives about social reality.

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ละครวิทยุถือเป็นศาสตร์แห่งศิลป์ ที่ใช้การสื่อสารในรูปแบบ “เสียง” เพื่อถ่ายทอดเรื่องราวอารมณ์และความรู้สึกให้ผู้ฟัง “จินตนาการ” ผูกโยงเรื่องราวที่แปรเปลี่ยนจากเสียงให้กลายเป็นภาพต่าง ๆ หรือความหมายในแต่ละคนที่รับรู้ผ่านการเล่าเรื่องในรูปแบบ “ละคร” เพื่อเสพความบันเทิงและประเทืองอารมณ์ให้กับคนในสังคมไทยมายาวนาน

ยุคที่การสื่อสารมวลชนของไทยมีเพียงสื่อวิทยุ ละครวิทยุ นับเป็นสื่อบันเทิงที่ได้รับความนิยมจากประชาชนอย่างกว้างขวาง ละครวิทยุเป็นอาหารหู ที่เป็นเครื่องประเทืองอารมณ์ในชีวิตประจำวันของคนทุกชนชั้น เพราะผู้ฟังสามารถทำอย่างอื่นได้ในขณะที่ฟัง แม้ผู้พิการทางสายตาหรือผู้ที่อ่านหนังสือไม่ออกก็ฟังละครวิทยุได้อย่างเพลิดเพลินเช่นเดียวกับคนปกติ ที่สำคัญละครวิทยุเป็นสื่อบันเทิงแขนงหนึ่งที่เป็นประวัติศาสตร์งานนิเทศศาสตร์ของไทย และมีบทบาทสำคัญนับแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพราะนอกจากเป็นศิลปะการแสดงที่ทำให้ผู้ฟังเกิดความสุขสนุกสนานเพลิดเพลินแล้วยังเป็นสื่อในการพัฒนา “คน” และแก้ปัญหาสังคมด้วย เช่น รัฐบาลยุคต่าง ๆ ตั้งแต่ยุคจอมพล ป. พิบูลสงคราม เป็นต้นมา เคยใช้ละครวิทยุเป็นเครื่องมือต่อต้านคอมมิวนิสต์และผู้ก่อการร้าย ป้องกันอาชญากรรม ปราบปรามและต่อต้านยาเสพติดให้โทษ นอกจากนั้นยังมีผู้ใช้รูปแบบละครวิทยุเป็นสื่อในการให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งที่เป็นในการดำเนินชีวิตแก่ประชาชนที่อยู่ห่างไกลความเจริญอีกด้วย อาทิ ความรู้เกี่ยวกับโรคภัยไข้เจ็บ และการปฐมพยาบาล เป็นต้น

กล่าวได้ว่า ละครวิทยุ นับเป็นสื่อบันเทิงที่ทรงคุณค่าทั้งในด้านเนื้อหา วิธีการนำเสนอ และกลวิธีการประพันธ์ กล่าวคือ บทละครวิทยุสร้างมุมมองใน

การคิดเชิงวิเคราะห์ วิวิจารณ์ และประเมินคุณค่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่แสดงออกแต่ต่างกันไปตามวิถีชีวิต วัฒนธรรม และค่านิยมของสังคม ในด้านศิลปะ การแสดง บทละครวิทยุทำให้ผู้ฟังประทับใจด้วย ศิลปะของการเล่าเรื่องผ่านบทบรรยายและบทสนทนาที่มีผู้แสดงเป็นสื่อในการใช้เสียงสะท้อนบุคลิกภาพและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครในเรื่อง ซึ่งกระทำได้อย่างสมจริง แนบเนียน และมีชีวิตชีวา ในด้านกลวิธีการประพันธ์ บทละครวิทยุเน้นงานประพันธ์ที่มีกระบวนการสร้างสรรค์ตามแนวคิดเดียว กับวรรณกรรมประเภทนวนิยายและเรื่องสั้น แต่มีรูปแบบที่แตกต่างเฉพาะตน กล่าวคือ บทละครวิทยุเป็นวรรณกรรมลายลักษณ์ที่ “ซ่อนรูป” คือ องค์ประกอบต่าง ๆ ของเนื้อหาไว้จากสายตาของผู้อ่านด้วยมิได้บรรยายรายละเอียดเป็นตัวอักษรชัดเจนมากมาย และ “ซ่อนเสียง” จากหูของผู้ฟัง โดยให้ผู้ฟังรับรู้และตีความองค์ประกอบเหล่านั้นด้วยตนเองจากบทสนทนาของตัวละคร และบทบรรยายอื่นๆ ที่อาจใช้ในการเกริ่นนำหรือแทรกอยู่เป็นระยะ นอกจากนี้ บทละครวิทยุยังสะท้อนวัฒนธรรมการใช้ภาษาไทยในชีวิตประจำวันได้อย่างชัดเจน สอดคล้องกับบริบทหรือสภาวะแวดล้อมของคนในสังคมตามยุคสมัยที่กล่าวถึงในเนื้อเรื่อง กล่าวได้ว่า ผู้ประพันธ์บทละครวิทยุมีความสามารถและมีความเป็นศิลปินเทียบเท่าผู้ประพันธ์วรรณกรรมประเภทอื่นๆ

คุณสมสุข กล้วยจาก เจ้าของนามปากกา “กุสุมา สิงสุข” ถือเป็นผู้สร้างความบันเทิงในรุ่นบุกเบิก บทละครวิทยุ ผ่านการประพันธ์บทละครวิทยุที่สามารถ “ตรึง” ผู้ฟังให้อยู่กับละครนั้นๆ เพราะท่านเป็นนักเขียนบทละครที่นำเสนอผลงานที่มีคุณค่าและสร้างสรรค์ความแปลกใหม่ โดยได้แรงบันดาลใจเริ่มต้นจากเพลง ที่ทำให้เกิดจินตนาการในการสร้างเรื่องราวชีวิตรักสะเทือนอารมณ์ของหนุ่มสาวในสังคม และจากประสบการณ์ชีวิตของผู้ประพันธ์เอง นอกจากแรงบันดาลใจและประสบการณ์ชีวิตข้างต้นแล้ว บทละครวิทยุคณะกันตนา ยัง “โดดเด่น” ด้วยจินตนาการเชิงสร้างสรรค์ของผู้ประพันธ์ ดังที่ผู้

ประพันธ์แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างจินตนาการกับการสร้างสรรค์บทละครวิทยุว่า “...วิทยุมันเป็นจินตนาการอย่างเดียวน่าจะง่าย จะทำอะไรก็ได้ บนฟ้าจะมีอะไรที่บรรเจิดก็ได้” (สมสุข กล้วยจาก, สัมภาษณ์) ดังนั้น “จินตนาการ” จึงเป็นที่มาที่สำคัญของบทละครวิทยุคณะกันตนา นอกเหนือจากแรงบันดาลใจ

การสื่อสารงานศิลปะประเภทเสียงให้ผู้ฟังเกิดภาพในจินตนาการได้นั้น ถือเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ทรงคุณค่าและควรค่าแก่การจดจำ ความละเอียดอ่อนของการสรรคำ การใช้คำเสียงสูง-ต่ำ เพื่อสื่ออารมณ์ จึงเป็นศาสตร์แห่งศิลป์ที่เป็น “พื้นที่แห่งการเรียนรู้” มิใช่เพียงตำนานเพื่อไว้ระลึกถึงเพียงเท่านั้น ด้วยจิตวิญญาณศิลปินของ คุณประดิษฐ์ กล้วยจาก และ คุณสมสุข กล้วยจาก ถือเป็นผู้ออกำเนิดงานประพันธ์บทละครวิทยุอันเป็นต้นทุนประมาดค่ามิได้ด้วยเหตุนี้บทละครวิทยุของคณะกันตนาจึงเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่มีคุณค่าสามารถเป็นดั่งรับแห่งการเรียนรู้ เป็นแนวทางให้กับนักสร้างสรรค์สื่อบันเทิงรุ่นใหม่ได้ ด้วยเหตุที่ละครวิทยุและบทละครวิทยุคณะกันตนาเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่ทรงคุณค่าดังกล่าวแล้ว และมีบทละครวิทยุคณะกันตนาจำนวนมากไม่น้อยที่ถูกนำมาสร้างเป็นบทละครและบทภาพยนตร์ และเผยแพร่ผ่านสื่อโทรทัศน์และสื่อภาพยนตร์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งหากนำมาเชื่อมโยงแนวคิดของ McQuail (2010) ที่กล่าวว่าเทคโนโลยีเป็นตัวกำหนดสังคมหรือชี้้นำสังคม และการสื่อสารผ่านตัวสื่อเทคโนโลยีแต่ละชนิดก็จะเหมาะสมกับรูปแบบโครงสร้างสังคมแต่ละอย่าง เพราะฉะนั้นเมื่อกาลเวลาผันเปลี่ยนไป การปรับตัวของนักสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องสร้างสรรค์และถ่ายทอดเรื่องที่จะสื่อให้เหมาะสมกับเวลานั้น ๆ โดยใช้เทคโนโลยีเป็นสื่อช่องทางสำคัญที่จะถ่ายทอดต่าง ๆ โดยรักษาค่าของเรื่องที่จะสื่อให้คงอยู่ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้คัดเลือกบทละครวิทยุเรื่อง “ห้องหุ่น” มาเป็นกรณีศึกษา เนื่องจากห้องหุ่น ได้ถูกนำมาสร้างเป็นบทละครวิทยุคณะกันตนาที่มีความยาวถึง 75 ตอน และออกอากาศในพ.ศ.2515

และจากนั้นได้มีการนำเอาบทละครวิทยุไปดัดแปลงเป็นละครโทรทัศน์ถึง 3 ครั้ง นับตั้งแต่ พ.ศ.2519 โดยบริษัท ดาราฟิล์ม จำกัด ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 , พ.ศ.2532 โดยบริษัท ดาราวิดีโอ จำกัด ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และ พ.ศ.2546 โดยบริษัทในเครือกันตนา คือ บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 ซึ่งได้รับความนิยมมาโดยตลอด นอกจากนี้ในพ.ศ.2557 นำมาดัดแปลงเป็นภาพยนตร์ครั้งแรก โดยบริษัท กันตนา โฆษณ ฟิล์มเจอร์ส จำกัด โดยออกฉายที่โรงภาพยนตร์ระดับมวลชน ซึ่งได้รับการคัดเลือกติด 1 ในภาพยนตร์ 12 เรื่องที่ได้รับการเสนอชื่อชิงรางวัลในเทศกาล The Puchon Inter Fantastic Film Festival (PiFan) ณ เมืองอินซอน ประเทศเกาหลีใต้ ได้รับการคัดเลือกให้เข้าฉายในเทศกาลภาพยนตร์ Busan Film Festival 2014 ณ เมืองปูซาน ประเทศเกาหลีใต้ ในพ.ศ.2557 และได้รับการเข้าฉายในเทศกาลภาพยนตร์ Cannes 2015 Screening ณ เมืองคานส์ ประเทศฝรั่งเศส

กล่าวโดยสรุป การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาบทละครวิทยุเรื่องห้องหุ่นจากการใช้จินตนาการ ผ่านการสื่อสารด้วยเสียงในวิทยุปรมาณูมาเป็นการสอดแทรกภาพเคลื่อนไหวผนวกรวมกับเสียงในสื่อประเทละครและภาพยนตร์ที่มีการตัดต่อลดทอนบางส่วนเพื่อถ่ายทอดในเวลาจำกัด ความน่าสนใจอยู่ที่เมื่อบทละครวิทยุคณะกันตนานำมาสร้างเป็นละครและภาพยนตร์ในแต่ละยุคสมัย ใช้ศิลปะการเล่าเรื่อง และสร้างสรรค์เรื่องราวอย่างไรที่สามารถนำข้อคิดที่ได้จากเรื่องไปใช้ขัดเกลาสังคม งานวิจัยชิ้นนี้จึงอาจเป็นแนวทางสำหรับโครงการวิจัยต่อเนื่องของสถาบันกันตนาที่จะอนุรักษ์ศิลปะงานสร้างสรรค์ที่ได้รับการกล่าวขานนอกเหนือจากมรดกทางวรรณกรรมอันทรงคุณค่า แต่ได้รับการสืบสานผ่านการเผยแพร่ในสื่อบันเทิงต่าง ๆ เพื่อไว้จรรโลงและให้แง่คิดแก่ผู้คนในสังคมไทยจากรุ่นสู่รุ่นอย่างต่อเนื่อง หรืออาจเรียกได้ว่า “ชมทรัพย์แห่งจินตนาการที่ไม่รู้จักจบ”

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อวิเคราะห์กระบวนการการสร้างสรรคสุนทรียะ เรื่อง ห้องหุ่น โดยศึกษาผ่านกระบวนการเล่าเรื่องในบทละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์ที่นำบทละครวิทยุมาดัดแปลง

2.เพื่อส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมของคนไทย ผ่านการตีความหมายในสารเพื่อการขัดเกลาทางสังคมในบทละครวิทยุ ละครโทรทัศน์ และภาพยนตร์เรื่องห้องหุ่น

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขอบเขตของการศึกษา 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง การสัมภาษณ์เชิงลึก(Dept-Interview) ผู้ประพันธ์บทละครเรื่องห้องหุ่น คือ คุณสมสุข กัลย จากฤ เพื่อศึกษาจุดมุ่งหมายและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์สร้างบทละครห้องหุ่น ทั้งนี้เพื่อทำให้เห็นถึงภูมิหลังของเรื่อง ห้องหุ่น ว่ามีที่มาอย่างไร ก่อนที่จะนำบทประพันธ์ดังกล่าวไปสร้างเป็นบทละครวิทยุ และดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์

ส่วนที่สอง การวิเคราะห์สุนทรียะ ผ่านโครงสร้างการเล่าเรื่องของเรื่อง ห้องหุ่น จากตัวบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์ ที่นำบทละครวิทยุมาดัดแปลง โดยขอบเขตการวิจัยเฉพาะวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ทั้งนี้ผู้วิจัยกำหนดการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้

• ศึกษาบทละครวิทยุ เรื่อง “ห้องหุ่น” ของคณะกันตนา ที่ออกอากาศใน พ.ศ.2515 จำนวน 75 ตอน

• ศึกษาบทละครโทรทัศน์ เรื่อง “ห้องหุ่น” โดยบริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ออกอากาศใน พ.ศ.2546 จำนวน 12 ตอน

• ศึกษาภาพยนตร์ เรื่อง “ห้องหุ่น” โดยบริษัท กันตนา โฆษณ ฟิล์มเจอร์ส จำกัด ออกฉายใน พ.ศ.2557 โดยมีควมยาวของภาพยนตร์ประมาณ 97 นาที

ส่วนที่สาม ผู้วิจัยได้นำประเด็นข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ตัวบท นำมาศึกษาการประกอบสร้างความหมาย ผ่านการวิเคราะห์สารเพื่อการขัดเกลาทางสังคม

นิยามศัพท์ที่ใช้ในการวิจัย

1. ห้องหุ่น หมายถึง บทละครวิทยุเรื่องห้องหุ่นของคณะกันตนา บทละครโทรทัศน์เรื่องห้องหุ่น และบทภาพยนตร์เรื่องห้องหุ่น บริษัท กันตนา วิดีโอโปรดัคชั่น จำกัด ออกอากาศ ณ สถานีโทรทัศน์ช่อง 7 และภาพยนตร์เรื่องห้องหุ่น โดยบริษัท กันตนา โมชั่น พิคเจอร์ส จำกัด

2. กระบวนการเล่าเรื่องหมายถึงการวิเคราะห์กระบวนการเล่าเรื่องของบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์ โดยทำการศึกษา แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ตัวละคร สถานที่/ฉาก มุมมองในการเล่าเรื่อง และเทคนิคการเล่าเรื่องด้วยภาพ/เสียง

3. สารเพื่อการขัดเกลาทางสังคม หมายถึง การวิเคราะห์สารในบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์เรื่องห้องหุ่น ว่ามีการถ่ายทอดข้อคิดให้ผู้ฟัง ผู้ชม เพื่อศึกษาการทำหน้าที่ของสารเพื่อส่งเสริมและพัฒนาจริยธรรมของคนไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. งานวิจัยในโครงการนี้สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการธำรงรักษาคุณค่าของบทละครวิทยุคณะกันตนาให้ได้รับการกล่าวขานในการสื่อบันเทิงและวงการวิชาการไทยโดยเฉพาะสายวิชาการด้านศิลปกรรมศาสตร์ ด้านนิเทศศาสตร์ และอักษรศาสตร์

2. งานวิจัยนี้สามารถเป็นข้อมูลให้แก่ผู้สนใจหรือกลุ่มคนรุ่นหลังให้ยังคงรู้จัก และอาจต่อยอดในการสร้างความสนใจในการศึกษาเรียนรู้ศาสตร์แห่งศิลป์ในด้านบทละครวิทยุคณะกันตนา ที่ได้สืบทอดและดัดแปลงผ่านสื่อต่าง ๆ ทุกยุคสมัยต่อไป

3. งานวิจัยนี้ก่อให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับการศึกษากระบวนการทางด้านมนุษยศาสตร์ที่นำไปสู่การขัดเกลาสังคมและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของคนไทย

สรุปผลการวิจัย

แรงบันดาลใจในการสรรค์สร้างเรื่องห้องหุ่น

แรงบันดาลใจในการสรรค์สร้างเรื่องห้องหุ่นเกิดขึ้นจากการสร้างเพื่อนำไปผลิตเป็นละครวิทยุของคณะกันตนา ในพ.ศ.2515 โดยผู้ประพันธ์ คือ คุณสมสุข กัลย์จาก จากใช้นามปากกา “กุสุมา ลินสุข” ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาวิธีการสร้างเรื่องหรือแรงบันดาลใจในการสร้างบทละครวิทยุคณะกันตนา เพื่อให้เห็นภูมิหลังของผู้ประพันธ์ว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เป็นเครื่องมือสนับสนุนให้ผู้ประพันธ์สรรค์สร้างเรื่องราวต่าง ๆ จนกลายมาเป็นบทละครวิทยุคณะกันตนาที่มีชื่อเสียงและเป็นที่รู้จักมาจนถึงปัจจุบัน ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

ประการที่หนึ่ง แรงบันดาลใจในการทำบทละครวิทยุทั่วไป สำหรับคุณสมสุข กัลย์จาก ได้รับแรงบันดาลใจจากการสร้างเรื่องจากการนำเรื่องราวใกล้ตัวมาปรับประยุกต์ เช่น จากการฟังเพลง และนำเนื้อหาของเพลงมาเป็นประเด็นสร้างเรื่องราวของละคร เป็นต้น ซึ่งเป็นกลวิธีเฉพาะอย่างหนึ่งของคณะกันตนา ที่มีความแตกต่างจากคณะละครวิทยุอื่นในยุคสมัยเดียวกัน โดยลักษณะเฉพาะของการเล่าเรื่องในบทละครวิทยุคณะกันตนา คือการใช้บทสนทนาบอกเล่าเรื่องราวเป็นหลัก และมีการใช้คำที่ใกล้เคียงกับที่ใช้ในโลกของความเป็นจริง

ประการที่สอง ในการทำบทละครวิทยุห้องหุ่น คุณสมสุข กัลย์จาก ได้รับแรงบันดาลใจจากเรื่องเล่าของคุณท้าว ปะสิทธิกุล ผสมกับการใช้จินตนาการจนออกมาเป็นเรื่องห้องหุ่น

ประการที่สาม ความแตกต่างของการสร้างเรื่องห้องหุ่น ที่แตกต่างจากบทละครวิทยุเรื่องอื่น คือ การสร้างตัวละครที่เป็นหุ่นเข้ามาช่วยผู้เรื่องต่าง ๆ ไปพร้อมกับตัวละครหลัก

ประการที่สี่ การนำบทละครวิทยุมาทำเป็นบทละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ คุณสมสุข กัลย์จาก ได้แสดงความคิดเห็นในประเด็นความเฉพาะของสื่อแต่ละอย่างที่แตกต่างกันเมื่อมีการปรับเปลี่ยนสื่อ จากสื่อวิทยุมาเป็นสื่อโทรทัศน์ การใช้เทคนิคภาพเล่าเรื่องเข้ามาเป็นส่วนสำคัญในการนำ

เสนอเรื่องราว ทั้งนี้ในฐานะผู้ประพันธ์เรื่องท้องทุ่ง หากมีการปรับเปลี่ยนเรื่องราวในตัวบทละครท้องทุ่ง สามารถที่จะปรับเปลี่ยนเรื่องราวเพื่อให้เข้ากับสังคม ในยุคนั้น ประกอบกับการปรับเปลี่ยนดังกล่าว สามารถที่จะทำให้เห็นมุมมองการเล่าเรื่องที่หลากหลายมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อการพัฒนาเรื่องราวให้ ผู้ชมได้รับสุนทรียรสเพิ่มมากขึ้น

ประการที่ห้า การได้รับการสนับสนุน ของผู้ประพันธ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะสามารถทำให้เกิดผู้ผลิตเรื่องราวที่สร้างสรรค์ขึ้นในสื่อบันเทิงไทย เพราะการได้รับโอกาส การได้รับการสนับสนุน รวมทั้งคำปรึกษาจากผู้มีประสบการณ์ ย่อมเป็นสิ่งที่ผู้ สรรจะสามารุรู้ทิศทางของการผลิตผลงานของตน โดยยังคงความเป็นตัวตนของผู้สร้างในยุคนั้นๆ ได้ ซึ่ง จากแรงบันดาลใจดังกล่าว นับเป็นปัจจัยสำคัญยิ่งใน การเล่าเรื่องท้องทุ่ง

การวิเคราะห์สุนทรียจากกระบวนการเล่าเรื่อง

การวิเคราะห์สุนทรียจากกระบวนการเล่า เรื่องท้องทุ่ง ในเนื้อหาละครวิทยุ เนื้อหาละคร โทรทัศน์ และเนื้อหาภาพยนตร์ สามารถสรุปได้ดังนี้

ประการแรก แก่นเรื่องท้องทุ่งในบทละคร วิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์มีจุดร่วม เดียวกันคือ แก่นเรื่องเกี่ยวกับศีลธรรม (Moral Implications) ลักษณะของการนำเสนอจึงเป็นการ ผสมแก่นเรื่องเกี่ยวกับความเป็นจริงตามธรรมชาติ ของมนุษย์ที่ยังคงมีความต้องการ ความอยาก ใครหา ใครได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา ปมความขัดแย้งครอบครัว โดยใช้ทุ่งเป็นสัญลักษณ์ผู้ดูจะมีความยุติธรรม ทุ่งจะ คอยช่วยเหลือคนดี ในขณะที่คนชั่วจะถูกทุ่งทำลาย และได้รับผลกรรมตามทัน ซึ่งหากเทียบเคียงกับ สุภาชิตของสังคมไทย จะเห็นได้ว่าแก่นเรื่องของท้อง ทุ่งในบทละครวิทยุ และบทละครโทรทัศน์ได้แสดง ความชัดเจนในด้านของสุภาชิตสอนศีลธรรมคนไทย ที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” ในขณะที่บทภาพยนตร์ แนวคิดด้านศีลธรรมที่แฝงอยู่คือ “หากต้องการได้ อะไรสักอย่าง ก็ต้องเสียอีกอย่างไป” โดยการอ้างอิง

ความเชื่อโบราณนั้นมาเป็นปมในการสร้างเรื่อง ทั้งนี้ใน ภาพยนตร์ยังคงแฝงแนวคิดตามสุภาชิตไทยที่ว่า “คน ดีมีคู่” คนทำดีเมื่อถึงคราวมีเหตุการณ์คับขัน มีสิ่ง ก็จะมาช่วยคุ้มครอง ปกป้องให้พ้นภัย นับว่ายังคง ประเด็นเรื่องดังกล่าวอยู่แต่ไม่ได้ใส่รายละเอียดมาก เท่าบทละครวิทยุและบทละครโทรทัศน์

ประการที่สอง โครงเรื่องของบทละคร โทรทัศน์ยังคงไว้ซึ่งลำดับการเล่าเรื่องที่คล้ายกับบท ละครวิทยุ โดยลักษณะของการเล่าเรื่องเป็นการเรียง ลำดับเหตุการณ์แบบเส้นตรง เปิดเรื่องด้วยการเกริ่น นำตัวละครการพัฒนาเหตุการณ์เป็นลักษณะการ สร้างปมขัดแย้งเพิ่มขึ้นๆ ทำให้ลำดับการสร้างเรื่อง เกิดความน่าสนใจเพิ่มมากขึ้น ในส่วนของจุดวิกฤตผู้ ประพันธ์ได้สร้างและผูกเรื่องด้วยเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้น การเล่าเรื่องส่วนนี้จึงเป็นการแสดงความ สัมพันธ์ของตัวละครที่ปรับเปลี่ยนไปจากการเปิดเรื่อง จนกลายเป็นจุดหักเหของเรื่องไป เหตุการณ์ต่าง ๆ ดำเนินมาถึงขั้นคลี่คลาย ด้วยการให้ตัวละครที่เป็น พระเอกกับทุ่ง เป็นตัวเดินเรื่องในการคลี่คลายปม ต่าง ๆ โดยการเป็นผู้เข้ามาไกลเกลี่ยเรื่องราวและเป็น ผู้ช่วยเหลือ และตัวละครที่เป็นคนดีอยู่ร่วมกับทุ่ง อย่างสงบสุข ซึ่งลักษณะของบทละครวิทยุที่ดัดแปลง มาสู่บทละครโทรทัศน์ยังคงไว้ซึ่งลำดับการเล่าเรื่อง หลักของตัวบทต้นทางไว้มาก และมีการเปลี่ยนแปลง เนื้อหาโดยเน้นการ “ขยายความ” องค์ประกอบการ เล่าเรื่องเพิ่มไป ในส่วนของบทภาพยนตร์ การดำเนิน โครงเรื่องท้องทุ่งถือได้ว่าเป็นการ “สร้างใหม่” ลักษณะของการเล่าเรื่องเป็นลักษณะตัวละคร ย้อนแย้งกับความคิดของตอนอยู่ตลอดเวลา นับตั้งแต่ การเปิดเรื่องของภาพยนตร์ท้องทุ่งนั้นมีความต่าง จากการเปิดเรื่องของบทละครวิทยุและบทละคร โทรทัศน์ ที่ได้เล่าเรื่องราวอย่างเป็นเส้นตรง แต่ แสดงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นก่อนที่จะเป็นผลลัพธ์ ในท้ายเรื่อง แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นยังคงแก่นเรื่องที่ต้องแฝง ศีลธรรมที่ได้จาเรื่องไว้อยู่

ประการที่สาม การสร้างตัวละครยัง “คงเดิม” กล่าวคือ ลักษณะตัวละครและชื่อตัวละครของบทละครโทรทัศน์ทุกตัว ได้ถ่ายทอดลักษณะตัวละครมาจากบทละครวิทยุทั้งหมด ตั้งแต่ ตัวละครเอก ผู้ให้ ผู้ร้าย และผู้ช่วยเหลือ ซึ่งลักษณะของตัวละครในด้านของบุคลิกและนิสัยเหมือนกับบทละครวิทยุ ทั้งนี้มีการปรับเปลี่ยนในส่วนของรายละเอียดในตัวละครแต่ละตัวไม่มากนักตามบริบทของสังคมในแต่ละยุค ในขณะที่การสร้างตัวละครในภาพยนตร์ ได้มีการ “สร้างใหม่” และ “ตัดทอน” ตัวละครหลายตัวออกไป เนื่องจากลักษณะของการเล่าเรื่องในภาพยนตร์เป็นการเล่าเรื่องในรุ่นหลานของกลุ่มบ้านสัตยาภา โดยยังคงหุ่นเดช หุ่นพิโล หุนอริย์ หุ่นท่านเจ้าคุณ หุ่นนางรำอยู่ นอกเหนือจากที่กล่าวคือการสร้างตัวละครใหม่ นับตั้งแต่ นพ พอลย์ ปอนด์ กร โหม เป็นต้น โดยลักษณะวิธีการสร้างตัวละครหรือคาแร็กเตอร์ของผู้สร้างภาพยนตร์จะอ้างอิงกับบุคลิกและลักษณะของวิถีคนไทยในสังคมเมืองยุคปัจจุบันหรือช่วงเวลาที่ออกฉาย (พ.ศ.2557)

ประการที่สี่ สถานที่/ฉากในเรื่องห้องหุ่น พบว่า จุดร่วมกันของบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์ยัง “คงเดิม” คือการใช้สถานที่บ้าน สัตยาภาหรือบ้านของเดชเป็นสถานที่หลักที่เกิดเหตุการณ์สำคัญในการเล่าเรื่อง โดยฉากสำคัญที่นำเสนอเรื่องราวในบ้านสัตยาภาคือ ห้องโชว์หุ่น และห้องโถงรับรองแขก ทั้งนี้ บทละครโทรทัศน์ยังคงสถานที่และฉากเหมือนกับบทละครวิทยุหรือบทต้นทางอยู่มาก เช่น โรงเรียน โรงพัก โรงพยาบาล ซึ่งเป็นสถานที่ ๆ เกิดเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามบทละครวิทยุ ในขณะที่บทภาพยนตร์ถึงแม้จะคงเดิมคือใช้สถานที่บ้านสัตยาภาเป็นหลัก แต่ได้ “เพิ่มเติม” สถานที่และฉากที่ไม่ปรากฏในบทละครวิทยุและบทโทรทัศน์ เช่น ห้องพักนพ บ้านหลังสวน บาร์ที่โรสทำงาน เป็นต้น ด้วยการที่ผู้สร้างคงแนวคิดเดิมในการนำเสนอเรื่องห้องหุ่นที่อิงหลักศีลธรรม แต่กระนั้นได้ปรับเปลี่ยนกระบวนการเล่าเรื่องใหม่ จึงทำให้เกิดสถานที่และ

ฉากที่ต่างจากบทละครโทรทัศน์และบทละครวิทยุค่อนข้างมาก

ประการที่ห้า มุมมองในการเล่าเรื่อง พบว่าในการเล่าเรื่องผ่านสื่อวิทยุ นั้น สิ่งหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดของการสร้างเรื่อง คือ การเล่าเรื่องผ่านสื่อวิทยุ นั้นจะไม่มีภาพประกอบ ผู้เล่าจำเป็นต้องเล่าเรื่องให้เห็นเหตุการณ์หรือเร้าอารมณ์ให้ผู้ฟังได้เข้าถึงเรื่องราวต่าง ๆ ดังนั้น ลักษณะการเล่าเรื่องจึงเป็นแบบการเล่าเรื่องจากมุมมองแบบบุคคลที่ 1 (The First-Person Narrator) เป็นมุมมองการเล่าเรื่องที่ตัวละครซึ่งเป็นตัวเอกของเรื่องเป็นผู้เล่าเอง ผ่านเสียงของบทสนทนาต่าง ๆ ของตัวละคร ในขณะที่สลับกับการใช้เทคนิคทางการบรรยายบอกเหตุการณ์ บอกเล่าสถานที่ เป็นหลัก ลักษณะดังกล่าวจึงต้องผสมผสานมุมมองในการเล่าเรื่องแบบบุคคลที่ 3 (The Third-Person Narrator) เป็นมุมมองที่เล่าเรื่องราวจากสายตาของผู้พากย์เสียงบรรยาย มาเป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อความหมายของเรื่องราวให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น ในส่วนของบทละครโทรทัศน์และภาพยนตร์เป็นการเล่าเรื่องในมุมมองแบบบุคคลที่ 1 เป็นหลัก โดยในบางตอนได้มีการเล่าเรื่องแบบบุคคลที่ 3 ในตัวละครของบุคคลที่ 1 ด้วยเช่นกัน

ประการที่หก เทคนิคในการเล่าเรื่องด้วยธรรมชาติของสื่อวิทยุ การเล่าเรื่องห้องหุ่นในบทละครวิทยุจึงเป็น “การเล่าเรื่องด้วยเสียง” โดยจุดเด่นของคณะกันตนาคือการเล่าเรื่องด้วยบทสนทนาเป็นหลัก มากกว่าการใช้บทบรรยาย เพื่อให้สามารถเข้าถึงกลุ่มคนดูมากกว่าการนำเสนอที่ประชันร่าเริงแบบบทละครวิทยุดังเช่นคณะอื่นในยุคนั้น ในส่วนของละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ผู้ผลิตได้ใช้เทคนิควิธีการเสนอภาพผ่านกล้อง มาเป็นกลยุทธ์หลักในการเล่าเรื่องผ่านเทคนิคด้าน Objective Angle, Social Distance และ Intimate Distance โดยใช้ระดับของกล้องตามความเหมาะสมในการสื่ออารมณ์ ความรู้สึก และเรื่องราว ทั้งนี้ด้วยแนว (Genre) ของเรื่อง

ห้องหุ่นเป็นแนวลิ้น การคุมโทนสีและแสงจึงเป็นประเด็นสำคัญ ทั้งนี้ลักษณะของละครโทรทัศน์ใช้การจัดแสงและสีเน้นแบบธรรมชาติ โดยเน้นฉากกลางแจ้ง การคุมโทนแสงจึงเน้นการสร้างอารมณ์ให้เกิดความระทึก การใช้แสงที่คล้ายกับฟ้าแลบ แสงของหุ่นที่ก่อนจะออกมาหลอก เพื่อเร้าอารมณ์และความรู้สึกของผู้ชม ซึ่งส่วนใหญ่เน้นแสงที่มาจากด้านล่างของหุ่น ซึ่งอาจตีความได้ว่า ผู้ผลิตต้องใช้แสงที่มาจากด้านล่าง คือความน่ากลัว การต้องเกิดเหตุการณ์ร้าย ๆ ขึ้น เป็นต้น ในขณะที่ภาพยนตร์ได้ “เพิ่มเติม” เทคนิคการสร้างภาพมากกว่าละครโทรทัศน์ กล่าวคือการจัดแสงที่ใช้เป็น Dramatic Lighting เน้นการนำเสนอผลงานด้าน post-production เพราะเทคนิคการจัดแสงและการใช้สี ได้คุมมู้ดแอนด์โทน (Mood and Tone) หรือความรู้สึกและทัศนคติจากภาพยนตร์ที่แสดงออกมาผ่านการเล่าเรื่องราว เพื่อชวนให้ผู้ชมเกิดความเชื่อและคล้อยตามความรู้สึกของตัวละคร โดยโทนแสงของภาพเน้นไปทาง Low Key ที่ให้ความรู้สึกเหงาๆ เศร้าๆ สื่ออารมณ์ของตัวละคร ในขณะเดียวกันเพื่อคุมแนวของภาพยนตร์ที่ยังคงความลึกลับ

การวิเคราะห์สารเพื่อการขัดเกลาทางสังคม

ด้วยหน้าที่ของสื่อมวลชน ต้องมีหน้าที่คัดกรองสารเพื่อการถ่ายทอดความรู้ แง่คิด ความเชื่อ และมุมมองที่เป็นประโยชน์แก่สังคมผ่านการแทรกอยู่ในกระบวนการเล่าเรื่องและถ่ายทอดผ่านช่องทางหรือสื่อต่าง ๆ โดยจากการศึกษาพบว่า ตัวบทเรื่องห้องหุ่นจากต้นทางคือบทละครวิทยุ ได้ทำหน้าที่คัดกรองสารที่เป็นประโยชน์สอดแทรกเพื่อขัดเกลาสังคมด้วยเช่นกัน ซึ่งในประเด็นดังกล่าวนี้เป็นจุดมุ่งหมายของผู้ประพันธ์ในขณะกันตนาที่จะต้องสอดแทรกข้อคิด แฝงการปลูกฝังคุณธรรมไว้ให้แก่คนฟังมาตลอด เช่นเดียวกับ บทละครโทรทัศน์และบทภาพยนตร์ ที่ถึงแม้จะนำบทละครวิทยุห้องหุ่นกลับมาทำอีกครั้ง แต่ยังคงไว้ซึ่งข้อคิด หรือแฝงคุณธรรมให้แก่คนในสังคมไทยอยู่ โดยสามารถสรุปสารเพื่อการขัดเกลาทางสังคม ดังนี้

เรื่องห้องหุ่นมีจุดร่วมเดียวกันทั้งในบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์ คือการนำเสนอสารเพื่อ “การส่งเสริมคุณธรรมความดี” โดยผู้สร้างหรือผู้ผลิต ยังคงแก่นเรื่องที่ว่า “คนดีมีคู่” โดยใช้สัญลักษณ์คือ “หุ่น” เป็นตัวแทนของผู้ที่คอยปกป้องคนดี และคอยเตือนให้คนที่กระทำความชั่วกลับใจให้ทำความดี ซึ่งเป็นแก่นเรื่องในด้านการส่งเสริมให้ตัวละครทำความดี หุ่นจะคอยเป็นสัญลักษณ์เตือนสติตัวละครที่ทำความชั่ว ให้กลับมาทำความดี ซึ่งหากไม่ทำเช่นนั้น สิ่งตามมาคือการได้รับผลกระทบที่ตนได้สร้างไว้ ซึ่งเป็นแนวคิดเรื่อง “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว” โดยใช้ความเชื่อในแง่ของหลักกฎแห่งกรรม มาเป็นเครื่องมือในการเล่าเรื่องผ่านตัวละครหุ่น นอกจากนี้ผู้สร้างหรือผู้ผลิตได้สอดแทรกแง่คิดด้านการลดละความพยาบาท อาฆาตริษยา ผ่านตัวละครอื่นที่นอกเหนือจากหุ่นด้วยเช่นกัน ซึ่งพบในบทละครวิทยุ และยังคง “คงเดิม” ในบทละครโทรทัศน์ ทั้งนี้การถ่ายทอดข้อคิดดังกล่าวอาศัยการใช้กลวิธีให้ตัวละครเป็นผู้ดำเนินเรื่องโดยสื่อผ่านบทสนทนาเสียเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งในส่วนนี้บทภาพยนตร์จะไม่เห็นชัดมากนัก แต่จะใช้ลักษณะการผูกเรื่องในตอนท้ายที่สามารถคาดเดาได้ว่า “ถ้าไปจับหุ่นแล้วจะได้สิ่งที่ตัวเองต้องการ” โดยต้องแลกมาด้วยชีวิต ซึ่งตัวสารจะไม่ใช้บทสนทนาเป็นหลักแต่จะใช้มุมกล้องและอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครมาใช้ในการเล่าเรื่องเพื่อประกอบสร้างให้เห็นถึงความเป็นจริงตามธรรมชาติของมนุษย์ ที่ยังคงมีความต้องการ ความอยาก ใคร่หา ใคร่ได้ในสิ่งที่ตนปรารถนา

นอกเหนือจากประเด็นหลักด้านการปลูกฝังความดีแล้วนั้น สิ่งที่มีผู้ประพันธ์ได้สร้าง และสิ่งที่ผู้ผลิตที่นำบทละครวิทยุห้องหุ่นมาดัดแปลงเป็นบทละครโทรทัศน์ ยังคงความหมายเดิมอยู่ คือ “การส่งเสริมด้านการศึกษา” ซึ่งเห็นได้ชัดในบทละครวิทยุและบทละครโทรทัศน์ โดยให้ตัวละครเอกเป็นผู้ไม่เรียน และเรียนหนังสือเก่งจนเป็นที่น่าชื่นชม ในขณะที่ให้ตัวละครที่เป็นตัวร้ายเรียนไม่เก่ง และไม่ยอมเรียน เพื่อให้เห็นความแตกต่างของตัวละครในด้านนี้ นอกจากนี้

นั้นบทยลครวิฑูไต้แฝงค่านิยมทงสังคฺมในยุคนั้นๆ เช่น ค่านิยมยกย่องผู้ทีศึกษจนจบปริญญา ค่านิยมเกี่ยวกับชื่อเสียงขอมมหาวิทยาลัย รวมทั้งค่านิยมทีปัดกันมิให้ผู้หญิงได้รับโอกาสทงการศึกษามากนัก เป็นต้น สรุปได้ว่แนวคิดการส่งเสริมด้นการศึกษาบทยลครโทรทัศน์ยัง “คงเดิม” ของสรต่นทงไว้อยู่และผู้ผลิตลครโทรทัศน์ยังคงนำประเด็นดังกล่วมมาสืบทอดควมหมยให้เห็นถึงควมสำคัญของการศึกษาว่าการศึกษจะชวยช้ดเลทบุคคลให้กลยเป็นพลเมืองดีของสังคฺมด้วยเช่นกัน

ประเด็นสรเพื่อการช้ดเลททงสังคฺมอีกด้น คือ การส่งเสริมสภณบทรอบครวีจกการศึกษาพบว่ามช้ดแย้งหลักของตัวลครเอกในบทร้องหุ่นท้ง 3 สื่อนับตั้งแต่สื่อวิทย มาเป็นสื่อโทรทัศน์ และไปเป็นภพยนตร์ยังคงไว้ซึ่งประเด็นปัญหาบทรอบครวีเรื่องการหย่าร้าง การทีสามีไปมีภรรยาอื่น และปัญหาจกการหย่าร้างทำให้ลูกกลยเป็นเด็กมีปัญหาและก้ำพรัว สิ่งทีตามมคือการช้ดควมรักควมอบอุ่น ท้งนี้บ้มีปัญหาดังกล่วผ่านการใส่ควมหมยทำให้เป็นมช้ดแย้งภยในจิตใจของตัวลครหลัก

นอกจากนี้ในบทยลครวิฑูและบทยลครโทรทัศน์ยังมีจุดร่วมกันในการนำเสนอสรเพื่อการช้ดเลทในสังคฺม เป็นประเด็นย่อยทีสอดแทรกไว้ในกระบวนการเล่าเรื่อง เช่น ควมกตัญญู การให้ผู้หญิงรักนวลสงวนตัว การให้อภัย ควมสามัคคี และการเคารพผู้ใหญ่เป็นต้น ในขณะที่บทภพยนตร์จะเน้นควมสัมพันธ์ของตัวละครใน 2 ประเด็นหลัก คือด้นควมสัมพันธ์ของคู่รักและควมสัมพันธ์ในบทรอบครวีซึ่งสอดแทรกเรื่องควมโลกของมนุษย์จนทำให้เกิดควมทุกช้ดด้วยเช่นกัน

อภิปรายผลการวิจัย

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการวิเคราะห์โดยเน้นการศึกษาตามแนวทงสยวัฒนธรรมศึกษา (cultural studies) ทีให้ควมสำคัญกับการศึกษาบทยลครของสื่อในด้นวัฒนธรรม ซึ่งจัดเป็นภมรองสื่อมวลชนว่มีบทยลครสำคัญต่อชีวิตประจำวันของ

คนในสังคฺม ในลักษณะของการเป็นส่วนเสี้ยวหนึ่งในชีวิตประจำวันของปัจเจกบุคคล ฉะนั้นการศึกษาจึงมุ่งเน้นควมสัมพันธ์ของ “สร” หรือ “เนื้อหา” ตัวบทยลครท้ง ๆ ทีสื่อจกสื่อมวลชนไปยังคนในสังคฺมจะประกอบด้วยควมหมยทีหลากหลาย (polysomic) และส่วนใหญ่จะมีควมหมยทีเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของสังคฺมในยุคนั้น ท้งนี้สังคฺมแต่ละยุคแต่ละสมัยย่อมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามควมเจริญของสังคฺม สิ่งหนึ่งทีทำให้เกิดควมเจริญคือการเกิดขึ้นของเทคโนโลยีต่ง ๆ และเทคโนโลยีทีว่มียอมส่งผลต่อวงการสื่อสารมวลชนทีจะต้องปรับเปลี่ยวิถีการหรือ “ชองทงการสื่อสาร” ตามควมเหมาะสม จกการศึกษาพบว่า “ตัวสื่อ” มีผลสำคัญในการส่งสรหรือเนื้อหาทงหุ่นไปยังกลุ่มผู้รับสรในแต่ละยุค กล่าวคือตัวบทยลครของหุ่นเกิดขึ้นจกตัวลครประสงคฺคือ แต่งเพื่อนำมทำเป็นบทยลครวิฑูใน พ.ศ.2515 ซึ่งเป็นยุคทีลครวิฑูได้รับความนิยม โดยสื่อวิทยมีบทยลครสำคัญในการเป็นชองทงการสื่อสารของคนในยุคนั้น นอกเหนือจกเพลง

วิธีการสื่อ “สร” ทีสำคัญในสื่อวิทยคือ การใช้เสียงเป็นหลัก โดยจุดเด่นของคณะคนน่านำการนำเสนอเรื่องร่วมผ่านบทยลคร และการผูกเรื่องร่วมให้มีส่วนใกล้เคียงกับชีวิตจริงของคนในสังคฺมหรือเรียกได้ว่เป็นการ “ประกอบสรสร้างควมหมย” ให้ใกล้เคียงกับความเป็นจริงกับชีวิตของมนุษย์ โดยอิงช้ดคิดสุภษช้ดเตือนใจของคนในสังคฺมมาเป็นแก่นเรื่องหลักคือการทำดีทีดี ทำช้วได้ช้ว ซึ่งใช้เรื่องเล่าทงหุ่นเป็นภวลวีถ์ถ่ายทอดช้ดคิดดังกล่าว ผ่านการแฝงแง่คิดหรือใส่ควมหมยในตัวลคร บทยลครร่วมไปถึงเหตุและผลทีตัวลครแต่ละตัวได้รับเป็นแง่คิดทีผู้ฟังจะได้ โดยไม่รู้ลึถึงควมช้ดเชียดเนื้อหาแต่เป็นการสอดแทรกไปในควมบันเทิงทีได้รับ เพราะลครเป็นการสื่อสารในเชิงศิลปะทีสามารถเข้าถึงผู้ชมได้ในวงกว้าง เข้าถึงใจได้ง่าย เป็นทีนิยมได้รวดเร็วและเป็นสื่อโน้มน้าวใจทีมีประสิทธิผล ท้งนี้ Berger & Luckmann (1966) ได้ให้ควมหมยของการสรสร้างควมเป็นจริงว่ เกิดจกการทีมนุษย์ไม่สามารถรับรู้

“ความจริง” ของโลกภายนอกตัวเขาโดยตรง แต่ต้องกระทำผ่าน “ตัวกลาง” ในที่นี้คือ “สื่อ” ในการนำมาประกอบสร้างเพื่อให้เป็นความจริงในโลกของจินตนาการหรือเรียกว่า “โลกแห่งความหมาย” (world of meaning) โลกส่วนนี้เป็นโลกแห่งความรู้ (knowledge) ซึ่งได้รับมาเพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง ซึ่งสอดคล้องกับแรงบันดาลใจของผู้สร้างเรื่องท้องทุ่งที่สร้างเรื่องดังกล่าวจากการฟังเรื่องเล่าความเชื่อเรื่องผี ซึ่งเป็นความเชื่อดั้งเดิมของคนไทยทุกยุคทุกสมัยมาผนวกกับจินตนาการของตน จนกลายมาเป็นเรื่องท้องทุ่งในบทละครวิทยุที่เป็นโลกความบันเทิงไปพร้อมกับโลกแห่งความรู้หรือเรียกว่า เอดูเทนเมนต์ (Edutainment) เป็น “เครื่องมือ” ที่จะเชื่อมสาระความรู้ และความบันเทิงให้มาพบกันได้ เป็นการผนวกพลัง “ความรู้” และ “ความบันเทิง” เข้าด้วยกันนั่นเอง ซึ่งถือเป็นกลยุทธ์ที่เรียกว่าเป็นจุดเด่นของคณะกันตนาที่ละครส่วนใหญ่จะแฝงแง่คิดให้กับผู้ฟัง สอดคล้องกับงานวิจัยของรวุฒิ ทัดบรรทม และวราสิริ วัดเข้าหลาม (2556) ที่ศึกษาบทละครวิทยุคณะกันตนาและพบว่า บทละครวิทยุของคณะกันตนาดังกล่าวได้แฝงเนื้อหาที่มีคุณค่าทางวัฒนธรรม สังคมวิทยา และจริยธรรม โดยสะท้อนวิถีชีวิต วัฒนธรรม และค่านิยมของคนในสังคม รวมทั้งสะท้อนปัญหาสังคม ปลุกฝังและส่งเสริมคุณธรรมให้แก่ผู้ฟังคือคนในสังคมด้วย

การเปลี่ยนตัวสื่อจากการใช้เสียงเพียงอย่างเดียวในสื่อวิทยุมาเป็น “ภาพประกอบเสียง” โดยสื่อโทรทัศน์ ซึ่งวลีของ Marshall McLuhan ได้กล่าวว่า “สื่อคือสาร” (MEDIUM is the MESSAGE) นั่นคือตัวสื่อจะเข้าไปกำหนดความเป็นไปของเนื้อหาสาร กล่าวคือ ขณะที่สื่อวิทยุจะใช้เพียงเสียงในการบอกเล่าเรื่องราว แต่เมื่อมีโทรทัศน์ “ภาพ” ได้เข้ามาเป็นตัวกำหนดการจัดวางเรื่องราว โดยยังคงไว้ซึ่งแก่นเรื่องเดิมอยู่มาก และยังคงอรรถรสของการรับสาร กล่าวคือ ในขณะที่ตัวบทต้นทางท้องทุ่งต้นกำเนิดจากบทละครวิทยุ เมื่อนำมาทำเป็นบทละครโทรทัศน์ในผู้ผลิตกลุ่มเดียวกันคือจากคณะกันตนา มาเป็น

บริษัท กันตนา วิดีโอ โปรดักชั่น จำกัด ออกอากาศใน พ.ศ.2546 ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่ห่างกันราว 31 ปี แต่ผู้ผลิตละครโทรทัศน์ยัง “คงเดิม” ของแก่นเรื่องและโครงเรื่องไว้เหมือนกับตัวบทต้นทาง แต่ใช้กลวิธีการนำเสนอให้น่าสนใจและเข้าถึงกลุ่มคนในสังคมยุคนั้นในระดับมวลชน ที่เน้นการเสพความบันเทิงผ่านโทรทัศน์เป็นสำคัญ จึงมีการใช้ภาพเล่าเรื่องหรือสื่อความหมายของสารเดิม ที่ทำให้เห็นเรื่องราวเด่นชัดมากขึ้นจากภาพ จึงเป็นลักษณะการใช้สื่อเพื่อ “บันทึกสารข้ามเวลา” มายังสังคมอีกยุคหนึ่งโดยใช้สื่อโทรทัศน์ ในขณะที่ต่างกันส่งทอดต่อมายังสื่อภาพยนตร์ใน พ.ศ.2557 ที่ยังคงแก่นเรื่องกฎแห่งกรรม การทำดี การทำชั่วไว้ และ “เพิ่มเติม” เรื่องแนวคิดที่เป็นสังขธรรม “ได้อย่างเสียอย่างไว้” อาจเป็นนัยยะของการแฝงแง่คิดเพื่อเตือนสติคนในสังคมปัจจุบัน ซึ่งเป็นสารที่ “ปรับการนำเสนอโครงเรื่องใหม่” เพื่อให้เข้ากับวิถีของคนในยุคสังคมไทยทุกวันนี้ (พ.ศ. 2557) ในช่วงเวลาที่มีอยู่อย่างจำกัดเพราะผู้ชมจะถูกจำกัดให้รับสารในโรงภาพยนตร์ ในขณะที่สื่อวิทยุและสื่อโทรทัศน์ ผู้ฟังและผู้ชมสามารถเลือกที่จะรับสารที่บ้านหรือที่จุดผ่อนคลายเป็นได้ ฉะนั้นการรับสารผ่านสื่อภาพยนตร์จึงเป็นสารที่จบในตอน เนื้อหาจึงต้องสั้นกระชับ การแฝงแง่คิดผู้สร้างจึงต้องใส่ใจกับความแนบเนียนไปพร้อมกับความบันเทิงในช่วงเวลาที่จำกัด

นอกจากนี้ลักษณะของผู้ผลิตเนื้อหาบทท้องทุ่ง ผ่านสื่อวิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ ทั้ง 3 ส่วน ยังจุดต่างกันในแง่ของการใช้กลยุทธ์ของสื่อในการนำเสนอประสบการณ์ของตน (human experiences) ผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่อง กล่าวคือ นอกจากเทคโนโลยีการสื่อสารเป็นตัวกำหนดการเล่าเรื่องแล้วนั้น ประสบการณ์ของผู้สร้างหรือผู้ผลิตก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งสารท้องทุ่งไปยังผู้รับสาร หรือเรียกว่า โลกแห่งความหมายหรือความรู้ส่วนที่เราผู้นั้นได้มาจากการรับรู้เพียงบางส่วนจากโลกแห่งความเป็นจริง แล้วนำมาสร้างขึ้นเป็นคลังความรู้เฉพาะบุคคลหรือสังคมนั้น และสามารถกำหนดพฤติกรรมหรือการกระทำ

ของคนในสังคม จนในที่สุดคนในสังคมนั้นต่างยอมรับ และเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการกับสิ่งต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นว่า เป็นสิ่งที่คนอื่น ๆ ก่อนหน้าเคยทำต่อ ๆ กันมา หรือ เรียนรู้ว่าเป็น “the way to do things” เป็น การเกิดการสร้างสรรค์ของความจริงสำหรับสังคมนั้น เช่น การให้ความสำคัญกับการศึกษา และการให้ความสำคัญกับเรื่องครอบครัว ซึ่งพบในการศึกษาครั้งนี้ สิ่งดังกล่าวได้สร้างความจริงในลักษณะที่เรียกว่า Symbolic Social Reality โดย Adoni & Mane ได้กล่าวไว้ว่า คือความจริงที่ถูกแสดงออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ผ่านเนื้อหาในสื่อมวลชน ซึ่งเรื่อง ห่องุ่นในบทละครวิทยุ โทรทัศน์ มีจุดร่วมกันในการ สร้างบทบาทตัวละครนางเอกให้มีลักษณะที่เรียบร้อย เคารพขนบต่อบุพการี และเป็นหญิงผู้ที่จะไม่โดน กระทบฝ่ายเดียวโดยต่อสู้ด้วยความจริงใจจนผ่าน อุปสรรคต่าง ๆ ได้ ซึ่งลักษณะดังกล่าวเห็นชัดเพิ่มขึ้น ในการสร้างตัวละครนางเอกในบทภาพยนตร์ที่เป็น ลักษณะที่มันใจและพร้อมที่จะต่อสู้กับปัญหาอุปสรรค ต่าง ๆ โดยแฝงความอ่อนแอไว้ในจิตใจ ภาพของตัวละครดังกล่าวจะเป็นความจริงทางสัญลักษณ์ที่เรา สามารถสัมผัสได้ จนเกิดการรับรู้ เข้าใจ และสามารถ แยกแยะได้ว่าผู้หญิงนั้นเป็นผู้หญิงที่มีใจนักสู้ นอกจากนี้ สิ่งที่ได้ชัดอย่างหนึ่งที่ออกมาในเชิงสัญลักษณ์ คือ ปัญหาการหย่าร้างของครอบครัว ซึ่งอาจเป็น สัญลักษณ์ที่สะท้อนให้เห็นความจริงทางสังคมไทยที่ เกิดปัญหาดังกล่าวอยู่ทุกยุคทุกสมัยและใช้สื่อมวลชน ทำหน้าที่สร้างความสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้นใน ครอบครัว ด้วยการแฝงแนวคิดผลที่เกิดขึ้นจากปัญหา ครอบครัวยุคใหม่กลายเป็นปัญหาของสังคม การเกิด ปัญหาเด็กกำพร้า เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันการแฝง ค่านิยมทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับปริญญา ซึ่งพบในละครวิทยุและละครโทรทัศน์อย่างมาก

จากประเด็นดังกล่าว จึงเป็นลักษณะการสร้างความเป็นจริงที่ถูกแสดงออกมาในรูปแบบของ สัญลักษณ์ผ่านเนื้อหาที่กลายเป็นสารในการประกอบ สร้างความเป็นจริงของสังคมไทย โดยแฝงนัยยะเพื่อ ชัดเกล้าผู้คนที่เกิดจิตสำนึกในการส่งเสริมสถาบัน

ต่าง ๆ Landis, Judson R (1986: p 33) กล่าวว่า วิธีการชัดเกล้าทางสังคม สิ่งสำคัญที่สุดคือ กระบวนการถ่ายทอดสารหนึ่ง ๆ ไปยังอีกคนหนึ่ง เพราะสิ่งดังกล่าว คือ การถ่ายทอดความรู้ ความคิด ทัศนคติ อุดมการณ์ บุคลิกภาพ ของสมาชิกสังคมจากรุ่นหนึ่งไปสู่อีกรุ่นหนึ่ง ซึ่งเป็นไปทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยผ่านตัวแทนของสังคม (agent) ในที่นี้คือ สื่อมวลชน แขนงสื่อวิทยุ สื่อโทรทัศน์ และสื่อ ภาพยนตร์ ที่มีหน้าที่ทั้งให้ความบันเทิงและให้แง่คิด ด้วยเช่นกัน Wilbur Schramm ได้เสนอแนวคิดในเรื่องบทบาทสื่อมวลชนกับการพัฒนาเพื่อการชัดเกล้า ทางสังคมไว้ว่า สื่อมวลชนมีศักยภาพในการทำ บทบาทเป็นสื่อเพื่อการพัฒนาโดยสามารถทำหน้าที่ ดังต่อไปนี้ได้ เป็นผู้ก่อให้เกิดสิ่งที่น่าสนใจขึ้น ส่งเสริม ให้เกิดความรู้และสร้างเสริมประสบการณ์แก่ ประชาชนอย่างกว้างขวาง (The mass media can widen horizons) นอกจากนี้สามารถควบคุมหรือ บังคับให้คนในสังคมปฏิบัติไปตามบรรทัดฐานทาง สังคมได้ (The mass media can enforce social norms) ซึ่งเท่ากับว่าสื่อมวลชนได้ช่วยให้สังคมอยู่ใน กรอบหรือบรรทัดฐานที่วางไว้ได้ สามารถทำหน้าที่ เป็นครู (The mass media as teachers) เป็นแหล่ง ที่ทำให้เห็นถึงคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการชัดเกล้า ทางสังคม เช่น ความกตัญญู การให้ผู้หญิงรักนวล สงวนตัว การให้อภัย ความสามัคคี และรวมทั้งการ เคารพผู้ใหญ่ เป็นต้น จึงเป็นลักษณะการสร้างความเป็นจริงที่ถูกแสดงออกมาในรูปแบบของสัญลักษณ์ ผ่านเนื้อหาที่กลายเป็นสารเพื่อการชัดเกล้าทางสังคม นั้นเอง ซึ่งเท่ากับว่าเรื่องห่องุ่นได้ทำหน้าที่ของ สื่อมวลชนในแง่ของการช่วยให้สังคมอยู่ในกรอบหรือ บรรทัดฐานที่วางไว้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย ด้วย คณะกัณฑ์มีจุดเด่นในการเขียนบทละครที่ส่งเสริม ด้านคุณธรรมจริยธรรมผ่านสื่อบันเทิงไทยมาช้านาน จึงเป็นการดีหากผู้ผลิตหรือผู้สร้างสรรค์ละคร

โทรทัศน์ และภาพยนตร์จะนำบทละครวิทยุมาทำการศึกษาคือ Best Practice เพราะถือว่าเป็นตัวบทต้นทางที่ผู้ผลิตในยุคหลังนำมาสร้างเป็นละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาการเขียนบทผ่านสื่ออื่นในเชิงสร้างสรรค์เพิ่มมากขึ้น

2. ด้านงานวิจัยในอนาคต ในงานวิจัยเรื่องนี้เน้นการศึกษาด้านเนื้อหาของบทละครวิทยุ บทละครโทรทัศน์ และบทภาพยนตร์เรื่องท่องเที่ยวเป็นหลัก โดยมิได้ลึกลงในส่วนของการบริหารจัดการและกระบวนการผลิตมากนัก ผู้สนใจสามารถที่จะนำงานวิจัยเรื่องนี้ไปทำการศึกษาเพิ่มเติมในส่วนดังกล่าวและอาจเพิ่มเติมเรื่องที่ทำการศึกษาเนื่องจากมี

บทละครวิทยุยุคละกันตนาหลายเรื่องที่ได้รับการเผยแพร่ในรูปแบบของละครโทรทัศน์หลายครั้งและบางเรื่องได้มีการนำไปสร้างเป็นภาพยนตร์ จึงควรทำการศึกษาเชิงเปรียบเทียบโดยเน้นไปที่ด้านกระบวนการจัดการและการผลิตในแต่ละสื่อ

3. ควรทำการศึกษางานบทละครวิทยุยุคละกันตนา ในแง่ของสารเพื่อการพัฒนาสังคมไทยเพิ่มเติม โดยทั้งนี้ผู้สนใจควรนำเสนอเป็นลักษณะการศึกษาเพื่อสร้างรูปแบบหรือแนวทางการสอนเขียนเชิงสร้างสรรค์ ผู้วิจัยมองว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในแวดวงบันเทิงสามารถนำรูปแบบดังกล่าวไปศึกษาเพื่อพัฒนาของตนให้สอดคล้องกับบริบททางสังคมมากขึ้น

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กาญจนา แก้วเทพ. (2541). **สื่อสารมวลชน: ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- กาญจนา แก้วเทพ และ สมสุข หินวิมาน. (2553). **สายธารนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารศึกษา**. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ขจีรัตน์ หินสุวรรณ. **การวิเคราะห์วิธีการเขียนบทละครสำหรับสื่อมวลชน**: บทเรียนจากงานของสมสุข กัลย์จาฤก. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542.
- วรวิทย์ ทัตบรรทม และ วรสิริ วัดเข้าหลาม. **โครงการวิจัยผลงานสร้างสรรค์บทละครวิทยุคณะกันตนา**. คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกันตนา, 2556.
- ศิวะพร หงส์จินดาเกศ. **วิถีชีวิตประจำวันที่แสดงออกทางวาจากรรมในละครวิทยุคณะกศทวิทย์ พ.ศ.2536**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.
- สุภา จิตติวิสุรัตน์. **การสร้างความหมายทางสังคมและการรับรู้ความเป็นจริงในภาพยนตร์เรื่องจริง**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- อภิญา ศรีรัตนสมบูรณ์. **การวิเคราะห์ละครโทรทัศน์ ชุด คู่กรรม ในการถ่ายทอดความเชื่อและค่านิยมในสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชานิเทศศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2534.
- อุบลรัตน์ ศิริยุวศักดิ์ และคณะ. (2542). **จินตทัศน์ทางสังคมในภาษาสื่อมวลชน**. กรุงเทพฯ: โครงการสื่อสารสันติภาพ. คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ภาษาอังกฤษ

- Berger & Luckmann (1966). **The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge**. New York: Penguin Books.
- Landis, Judson R. (1986). **Sociology: Concepts and Characteristics**. 6th ed. New York: Wadsworth.
- McQuail, D. (2010). **McQuail's mass communication theory**. 6th ed. London: Sage Publications.
- Wilbur, S. (1964). **Mass Media and National Development**. California: Stanford University Press.